

INFORMAČNÝ LIST PREDMETU

Kód: XSJKNB001

Názov: Úvod do štúdia posunkového jazyka

Zabezpečuje: Katedra slovenského jazyka a literatúry

Druh vzdelávacej činnosti: Prednáška, Seminár

Rozsah vzdelávacej činnosti (v hodinách):

Týždenný: 2/1

Za obdobie štúdia: ZS 46,23

Počet kreditov: 4

Odporúčaný
semester: ZS

Stupeň štúdia: 1.

Metóda vzdelávacej činnosti: Kombinovaná

Odporúčaný
semester

Študijný program

1.rok ZS

Slovenský jazyk v komunikácii nepočujúcich (XSjvKN-D1)

Slovenský jazyk v komunikácii nepočujúcich (XSjvKN-E1)

Podmieňujúce predmety:

Podmienky na absolvovanie predmetu:

Spôsob hodnotenia a skončenia štúdia predmetu: Ukončenie skúškou

Pribežné hodnotenie: Počas semestra študenti absolvujú dva písomné testy:

1. písomná previerka zo základnej teórie posunkového jazyka v polovici vyučovanej doby,
2. záverečný písomný test na konci vyučovanej doby.

Obe hodnotenia overujú zvládnutie teoretických poznatkov o posunkovom jazyku.

Záverečné hodnotenie: Aktívna účasť na predmete (minimálne 75 % vyučovanej doby – max. tri absencie) a splnenie 2 písomných testov (súhrn dvoch testov minimálne 70 % bodov: 16 + 17 = 33 bodov). Na získanie hodnotenia A je potrebné získať najmenej 94 % bodov (31 – 33 bodov), na získanie hodnotenia B najmenej 88 % bodov (30 – 29 bodov), na hodnotenie C najmenej 82 % bodov (28 – 27 bodov), na hodnotenie D najmenej 76 % bodov (26 – 25 bodov) a na hodnotenie E najmenej 70 % bodov (24 – 23 bodov), na hodnotenie Fx menej ako 70 % (0 – 22 bodov).

Ak študent dostane Fx, má možnosť opätovne absolvovať písomný test z preberaných tém počas celej výučby predmetu (úspešnosť minimálne 70 % bodov). Pri písomnom teste na získanie hodnotenia A je potrebné získať najmenej 94 % bodov (20 – 19 bodov), na získanie hodnotenia B najmenej 88 % bodov (18 bodov), na hodnotenie C najmenej 82 % bodov (17 - 16 bodov), na hodnotenie D najmenej 76 % bodov (15 bodov), na hodnotenie E najmenej 70 % bodov (14 bodov) a na hodnotenie Fx menej ako 70 % (0 – 13 bodov).

Ukončené: Písomná skúška.

Výsledky vzdelávania:

Študent vie:

VV 1: zrozumiteľným spôsobom charakterizovať pojmy, ako sú jazyk a reč, posunkový jazyk a posunková reč, slovenský posunkový jazyk a posunkovaná slovenčina, manuálna a posunková komunikácia,

VV 2: vysvetliť genézu posunkových jazykov a kriticky prehodnocovať názory na komunikáciu nepočujúcich v dejinných obdobiach,

VV 3: opísať dve obdobia rozvoja lingvistiky posunkových jazykov,

VV 4: interpretovať fakty na mýty a názory o posunkovom jazyku,

VV 5: opísať hlavné rysy prirodzeného jazyka a funkcie jazyka,

VV 6: prostredníctvom kontrastívnej lingvistiky uviesť zhody a rozdiely medzi posunkovým jazykom a hovoreným jazykom,

VV 7: vysvetliť vzťah prirodzeného jazyka spoločnosti,

VV 8: pracovať so slovníkom posunkového jazyka a uviesť spôsoby obohacovania posunkovej zásoby,

VV 9: na základe poznatkov navrhovať vhodné metódy výskumu posunkového jazyka.

Stručná osnova predmetu:

1. Vymedzenie pojmov – lingvistika, znakový jazyk, znak, komunikačné prostriedky, nemanuálne prostriedky, neverbálne prostriedky, prirodzený jazyk, umelý alebo plánovaný jazyk, jazyk a reč, posunkový jazyk, posunková reč, posunok, posunkový systém, slovenský posunkový jazyk, posunkovaná slovenčina, národný posunkový jazyk, vidiecky posunkový jazyk, alternatívny/sekundárny posunkový jazyk, manuálna komunikácia, posunková komunikácia, prstové znaky.

2. Genéza posunkových jazykov - pôvod a vznik posunkových jazykov, prípad v Nikarague.

3. Názory na komunikáciu nepočujúcich - vývoj postoja k posunkovému jazyku v dejinných obdobiach.

4. Lingvistika posunkových jazykov - dve obdobia rozvoja lingvistiky posunkových jazykov, dôkazy na základe troch analýz – lingvistickej, sociolingvistickej, a neurolingvistickej/psycholingvistickej.

5. Názory a mýty o posunkovom jazyku.

6. Funkcie jazyka – komunikatívna, poznávací a reprezentatívna funkcia.

7. Hlavné rysy prirodzeného jazyka – znakovosť, systémovosť, dvojité členenie, produktivnosť a kreativita, dislokácia, historickosť, reflexivnosť.

8. Problematika výskumu posunkového jazyka – metódy: observačná metóda, elicitácia metóda a intuitívna reflexia.

9. Zhody a odlišnosti medzi posunkovými a hovorenými jazykmi (kontrastívna lingvistika).

10. Lexikálna rovina posunkového jazyka – vymedzenie pojmov, lexika posunkového jazyka, spôsoby obohacovania posunkovej zásoby (tvorenie lexém a tvorenie nových významov).

11. Sociolingvistika posunkového jazyka I - sociolingvistika, diglosia, posunková komunikácia, prepínanie kódov, bilingvizmus, materinský jazyk, variantnosť posunkov.

12. Sociolingvistika posunkového jazyka II – jazyková politika, jazykové plánovanie, status jazyka, právne predpisy o posunkovom jazyku.

Odporúčaná literatúra:

- ANDERSON, C. a kol. Essentials of linguistics. 2. vyd. Hamilton : eCampusOntario, 2022.

- BAKER, A. – van den BOGAERDE, B. – PFAU, R. – SCHERMER, T. The Linguistics of Sign Language: An introduction. Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Co., 2016.

- BRANCHINI, CH. – MANTOVAN, L. A Grammar of Italian Sign Language (LIS). Venezia : Edizioni Ca' Foscari, 2020.
- BRENTARI, D. Sign Languages: A Cambridge Language Survey. Cambridge University Press 2010.
- CSONKA, Š. Neverbálna komunikácia a posunkový jazyk. In Štylistika neverbálnej komunikácie. Bratislava : Pedagogická fakulta Univerzity Komenského, 1997. s. 45 – 51.
- CSONKA, Š. Posunkový jazyk a lingvistiká. In Orálna reč a vzdelávanie nepočujúcich. Bratislava : SPN, 1989. s. 73 – 79.
- CSONKA, Š. Renesancia posunkovej reči. In Efeta - otvor sa, 1991, roč. 1, č. 1, s. 20 – 22.
- CSONKA, Š. Spoločenské postavenie posunkového jazyka, náčrt jeho systému a skúmania. In Efeta - otvor sa, 1998, roč. 8, č. 1, s. 20 – 24.
- CSONKA, Š. – MISTRÍK, J. – UBÁR, L. Frekvenčný slovník posunkovej reči. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1986.
- DİKYUVA, H. – MAKAROĞLU, B. – ARIK, E. Turkish Sign Language Grammar. Ankara : The Republic of Turkish Ministry of Family and Social Policies, 2017.
- HUDÁKOVÁ, A. Milánsky kongres: podrobnosti, súvislosti. In InfoZpravodaj – Magazín informačného centra o hluchotě, 2012, roč. 20, č. 3, s. 7 – 10.
- JOHNSTON, T. – SCHEMBRI, A. Australian Sign Language (Auslan): An Introduction to Sign Language. Cambridge : Cambridge University Press, 2007.
- KLOMP, U. A descriptive grammar of Sign Language of the Netherlands. Amsterdam : Universiteit van Amsterdam 2021.
- MACUROVÁ, A. Jazyk v komunikaci neslyšících (Předběžné poznámky). In Slovo a slovesnost, 1994, roč. 55, č. 2.
- MACUROVÁ, A. Lingvistika znakových jazyků na počátku třetího tisíciletí. In Speciální pedagogika, 2005, roč. 15, č. 2, s. 77 – 85.
- MACUROVÁ, A. Nemanuální prostředky ve znakových jazycích: Stručné poznámky úvodem. In Speciální pedagogika, 2012, roč. 22, č. 1, s. 13 – 19.
- MACUROVÁ, A. Poznáváme český znakový jazyk. (Úvodní poznámky). In Speciální pedagogika, 2001, roč. 11, č. 2, s. 69 – 75.
- MACUROVÁ, A. Slovní zásoba a terminologie českého znakového jazyka. In Speciální pedagogika, 2008, roč. 18, č. 2, s. 138 – 148.
- MACUROVÁ, A. – HOMOLÁČOVÁ, I. – PTÁČEK, V. Výzkum komunikace neslyšících: český znakový jazyk. In Speciální pedagogika, 1997, roč. 7, č. 3, s. 1 – 15.
- MACUROVÁ, A. NOVÁKOVÁ, R. Poznáváme český znakový jazyk. Český znakový jazyk v kontaktu. In Speciální pedagogika, 2008, roč. 18, č. 4, s. 278 – 298.
- MACUROVÁ, A. ZBOŘILOVÁ, R. a kol. Jazyky v komunikaci neslyšících: Český znakový jazyk a čeština. Praha : Karolinum, 2018.
- MISTRÍK, J. Posunková reč - reč bohatá. In Slovenský gong, 1985, č. 4, s. 64 – 65.
- ONDRUŠ, Š. – SABOL, J. Úvod do štúdia jazykov. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1987.
- PALCÚTOVÁ, M. Krátky terminologický slovník bilingvizmu. In Kultúra slova, 2005, roč. 39, č. 1.
- PFAU, R. – STEINBACH, M. – WOLL, B. Sign Language: An International Handbook. Berlin : De Gruyter, 2012.
- POWER, Justin M. – GRIMM, Guido W. – LIST, Hohann-Mattis. Evolutionary dynamics in the dispersal of sign languages. In The Royal Society Publishing, 2020, roč. 7, č. 1, s. 1 – 15.
- QUER, J. a kol. SignGram Blueprint: A Guide to Sign Language Grammar Writing. Berlin : De Gruyter, 2017.
- ROWLEY, K. – CORMIER, K. Shorter but richer versus longer with less information: linguistic differentiation between British Sign Language and Sign Supported English. In Multilingua, 2024, roč. 43, č. 6, s. 723 – 750.
- SANDLER, W. – GULLBERG, M. – PADDEN, C. Visual language. Lausanne : Frontiers Media, 2019.
- SANDLER, W. – LILLO-MARTIN, D. Sign Language and Linguistic Universals. New York : Cambridge University Press, 2006.
- SLANČOVÁ, D. – KOVALIK SLANČOVÁ, T. Neverbálna komunikácia v trénerskom komunikačnom registri. In Jazyk a kultúra, 2018, roč. 9, č. 35, s. 209 - 235.
- STOKOE, W. C. Sign Language Structure: An Outline of the Visual Communication systems of the American Deaf. In Studies in Linguistics. New York : University of Buffalo 1960.
- SUTTON-SPENCE, R. – WOLL, B. The Linguistics of British Sign Language. 8. vyd. Cambridge : Cambridge University Press, 2007.
- ŠTEFÁNIK, J. – GROMA, M. Jazykové systémy a možnosti ich realizácie. In Philologica: Zborník Filozofickej fakulty UK. Bratislava : Univerzita Komenského, 1993, s. 25 – 35.
- ŠTEFÁNIK, J. – GROMA, M. Jazykové systémy počujúcich a nepočujúcich. In Varia II.: Materiály z II. kolokvia mladých jazykovedcov. Bratislava – Banská Bystrica : SJS pri SAV – PdF UMB, 1993, s. 70 – 73.
- VALLI, C. – CEIL, L. – MULROONEY, K. J. – RANKIN, M. Linguistics of American Sign Language: An Introduction. 5. vyd. Washington : Gallaudet University Press, 2011.
- TARCSIOVÁ, D. Komunikácia osôb s poruchou sluchu a jej špecifiká. In Máme dieťa s poruchou sluchu 1. Bratislava : Nadácia Pontis, 2018, s. 344 – 366.
- TARCSIOVÁ, D. Posunkový jazyk a vzdelávanie nepočujúcich. Bratislava : Iris, 2019.
- TARCSIOVÁ, D. Prstové znaky a pedagogika sluchovo postihnutých. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2012.
- TWILHAAR, J. N. – van den BOGAERDE, B. Concise Lexicon for Sign Language. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2016.

Jazyk, ktorého znalosť je potrebná na absolvovanie predmetu: slovenský

Poznámky:

Hodnotenie predmetov:

Celkový počet hodnotených študentov: 101

A	B	C	D	E	FX
29%	14%	19%	16%	8%	15%

Vyučujúci:

PaedDr. Bc. Roman Vojtechovský, prednášajúci, skúšajúci, cvičiaci

Dátum poslednej zmeny: 14.09.2026

Schválil: prof. PhDr. Juraj Hladký, PhD.